Rut

Naomi ayä axumgut

1 Tupä Israel nanä kingu wenäne, Israel
äminde kepkätanu gusit tiwän, naxu wenä tikut.
Tiwän Juda nanä täpätu Betelehem yiwixakulu,
mängätnä, wawakngä täpäyat yang päpän, Is-
raelu teke, womsimu kantri Moap päku yiwit-
ningge kukin.
2 Wäwi uläpä umanä Elimelek, tiwän mängätnä
Naomi, tiwän wawakngä uläpäyatde umanu
Malon, Kilion yang. Uyänggwälu Efralunetä
sakngälakin. Tiwänu taunä Betlehemu uwomu
Judaxätan. Uwomu aleke päku Moap yiwikin.
3 Päku yiwihika, Elimelexu aweke kungäxawän,
Naomi wawakngä täpäyatkät inäkän yiwihika,
4 wawakngä mängätnä Moap nanä päkumäläk.
Umanä Opa, Rut, yang. Moap päku, krismasu 10
yiwike,
5 wawakngä Malon Kilion yangkäyä undä
kumgumäläk. Ayä wawakngä uläpäyat yangu
undä teke kumgin, Naomin.

Naomixät Rutkät Betlehem kukumäläk

6 Womsimu Moap yiwixawän, “Yawetä
äminämbamu apu gatängyämike, naxu wuyäne
nanä yäminggak,” yawä natäpgut. Tikengä
Moap teke ayinä täpäyatkät hipdu kuningge
tändäkngakin.
7 Tike ayiwixakut womu teke, hipdu Juda kep
womune kuningge kahit täpäne kukin.

8 Täku kahitbäna ayinä yänikut, “Hipdu mingsä
yot gihänggihä kukahon. Gitdä näxät, axum-
gin äminkätde tahakumäläk bimä täknga, Yawetä
gitde gwälam hikngä pahayok.
9 Yawetä gatängdamän, apsä päke, ile yol-
une gupsäng yiwison,” yake, kis pahangyämän,
kwänämnä duksäng tikumäläk.
10 Tixäwik, “Undanä. Nilu notdambamde gäxät
kunim,” yang inikumäläk.
11 Tiwän “Ayina hikngä, kukahon, yotsäle.
Inale kunim, näxälun? ‘Wawakngä äpmembä
dukngiwän itä pähimäläk,’ yang natäxamäläk?”
yang yänikut Naomitän.
12 “Ayina hikngä, yotsä hipdu kukahon, inale
nä äminäläke alit. Ge apna tänangäsändo.
Nina natäpa wawak dukngitnangäsä tiwän,
kupilä anggwenunekän apna täke, wawaknga
dukngiwa,
13 gilu ile yiwixawät täkahimäläk? Bä wäwi
täpätuyi dayikengu, apsäle doxuhimäläk? Ayina
hikngä, undana. Meyä gitdä pämäläxu nätä pätdä
ayapmik, inale Yawetä nä maha temängamikut,”
yang yänikut.
14 Unin yäniwän, hipdu duksäng hikngä
tikumäläk. Tike Opa hawanä kis tahangämike,
yotnäle kukut. Tiwändeyä Rulu Naomixät gatäke
kuhimäläkge natäpgut.
15 Tiwän, Naomitä inikut. “Kayo. Notda
mängälu notnämbamkät anätunäxätde hipdu ax-
unggak. Gäxäyä kuwi kukahon,” yang inikut.
16 Tiwändeyä Rutdä using inikut. “Anggap-
mambitde mananing yäpike, hipduna kuwitde

mananing yäpiyo. Säneka kuwi, näxäyä axuwit. Säneka yiwi, näxäyä une yiwit. Gäle notdambamu näle notna. Gäle Anätuka näle Anätuna.
17 Säneka kupi, näxäyä une kupa kwayining. Nilu kungäkgäkänä matäwik. Tike hängä täpätutä matäwänu, Yawetä meyä bulämbam hikngä namikge natäxat," yang inikut.
18 Tiwän Naomitä kawänu, Rulu ixät kuhimäläkge kitokakut. Tiwän axuwikge ining yäpikulu undan tekut.
19 Tiwänä unetä kuhika, ku Betlehem kundopgumäläk. Kundopät Betlehem nanä undätä duksang kulakaxäwik, mängälatä "Naomimbä an?" yang yakin.
20 Yawä "Naomi yangu mananinong. Mara yang naninong, inale Anätu Kitokngänä Käyä Täpätä yiwikyiwiknga alahawän wäyi hikngä tikut," yang yänikut, Naomitän.*
21 Tikengä hipdu using yänikut. "Anetä teke kukumu, hängäna meyä. Tiwändeyä Yawetä hipdu moyo hikngä nanitäkapuk. Ge Naomi yangu inale nanining? Yawetä nä alahawän malit. Kitokngänä Käyä Täpätä meyä anamik," yang yänikut.
22 Wamu uläknga Naomitä Moap kep teke, ayinä Rulu Moap nanä täpäxät hipdu kukumäläkgäne. Täpduxu uwomkätanu sänggum bimä bali yang yänikayingu moyokän matäxawä, Betlehemu kundopgumäläk.

---

* **1:20:** Naomi yangu yäpuli kulakak. Mara yangu yäpuli meyä.

2

Rulu Boasde wuyäne pahakut

1 Naomile ayä Elimelekät nanä täpätu
hängänämbamgän tiwän umanä käyä. Uläpä
umanä Boas.
2 Rut Moap nanä täpätä Naomi inikut. "Tewi
wuyäne kuwa, imindäka ilakngä nandupänu, ile
mehene kuxäwik, bali salinu itä matäxawän ep-
ningu butuwit," yawän, "Ayina hikngä, kuyo,"
yang inikut, Naomitän.
3 Tiwän Rulu axu, nak matäkakin äminde
mehene yäwaxäwik, bali itä matäxawä epginu,
bututäke kukut. Puyä ulängä kukulu, Boas
Elimelekät nanä uläpätäne yangu äpmeyä kat-
apgut.
4 Awahaxawä, inä unggwenunekän Boasu
Betlehemdä apu, nak matäkakin äminu "Yawexälu
gikät," yang yäniwän, yäkwäle "Yawetä pahawän
nomändän yiwiläk," yang inikin.
5 Tiwänä Boasdä nak matäkin ämindäne
kuhiläle tuwängukut täpä inikut.
"Mängälämätexu aläpä imindäne?" yawän,
6 yäkwäle using inikut. "Uläpä Moap nanä,
Moapdä Naomixät apgumäläxunin.
7 Tembänä apu 'Täkembä tewi nak matäkaying
äminde mehene yäwaxäwik, bali awamäxawä
däpäkngä epningu butuwit?' yang nanike, bu-
tutäkapuk. Tiwändeyä gepmäne matekngä wesim
yiwän täkaying," yang inikut.
8 Tiwänä Boasdä Rut inikut. "Kätak natäxayo.
Bali wuyä awomu maleke ku, täpätuyitäne

tängälängäne mambutuyo. Mängälämätexu wuyä
alängäne pahakayinggä kuxawä kuxäwik butuyo.
9 Wäwi säneka matäwayak yangu kätak
dayixäwik, mängälämätexu ixät pahakayingu
mehene yäwayo. Puyä ämina, ‘Malahawä
maliyok,’ yangu kitokngä ayänit. Yanggäkalembä
tiwä, axu itä uhike peningunin tangopso,” yang
inikut.
10 Tiwänä Rutdä sopäsopä puke, kuhilä kewune
täpu temäke inikut, Boasun. “Nä malä nanä.
Tiwändeyä ilakngä inale nanduxaläk? Näle inale
natäxaläk?” yawänä,
11 Boasdä inikut. “Nä anatäpgum,
apdatä kungaxawän, hawakale dasingga
tahatäkapunggaläxun. Mingga, nangga, yotda
yang peke, äminu tupä dondayixakuläkge
apguläkge nä änatäpgum.
12 Ge u tahakuläkge yäkwäle, Yawetä gamiyok.
Yawe Israel nanäle Anätuninu anggandung yi-
wikge apguläk täpätä hängäläpä meyä gamiyok,”
yang inikut.
13 Yawän, “Bulambam täpäna, gä näle
ilakngäkänu usinggän nandupiläkge natäxat.
Mängälämätexu gäle wuyäne pahakayingu
umanä käyä, tiwän nä umana wenä. Geyä
wam gwälangu gätä naniläkgä, meyä nätä pälu
anggatängaminggak,” yang inikut, Rutdän.
14 Nak nänangäsä täpduk tiwän, Boasdä Rut
inikut. “Ane apu, brelu päke, yanggä kax-
alä täkngane pewi kaxalawä, nänggä,” yang
inikut. Yawän, Rulu täkapu, bali matäkaying
ämindä yiwikinune puku yiwikut. Tiwänä Boasdä

sänggumde notnä puhäk hakinu imikut. Imän napän täke tiwän, naxu käwutdu ayiwikin.

15 Anake, bali butuwikge enaxawänä, Boasdä wuyä äminä kitokngä yänikut. “Bali awamäpeningunembä päpän kakexäyä, mainiwä mayäkayok.

16 Tike awamäpeningune nanä notnäxäyä aluliwä akopä pengäminong, tiwän butuwik. Tiwänu maininggämätanong,” yang yänikut.

17 Ge ambutuxawän tukawän, bali u butukulu täku sipmäng yäwambän bulätäkän epä kawänu, meyänä 13 kilo bimä tikut.

18 Tiwän bali päke, taun täku, dasingdasingga päkulu hawanä iniwän kakut. Tiwän anapän täke tiwän yiwikinkät sike imikut.

19 Imän kake, “Äpmanu säne butuläk? Iminde wuyäne päläk? Äminu uläpä gandutewän päläxu, Yawetä pahawän nomändän yiwiyok,” yang inikut, Naomitän.

Iniwän Rutdä, inikut, iminde wuyänek*a* pahakulun. “Puyä ulängä pätdäne towikngä umanä Boas,” yang inikut.

20 Iniwän, “Boasu Yawetä pahawän nomändän yiwiyok. Yawetä axumgin äminkät käluk yiwixaying äminkätde gwäl*a*m hikngä pahanggaxu dolexak,” yake using inikut. “Wäwi uläpä apnitde notnä hikngä. Ge notnäle natäke nindung yiwitnangäsä täpätu,” yang inikut, Naomitän.

21 Iniwän, Rut Moap nanä uläpätä inikut. “Täkng*a*tux*a*yä using nanik. ‘Puyä ämin*a*xät unekän gatäke kuxäwik butuyo. Tixawän sänggum

bimä undä matäwä puluwik,’ yang nanik,” yang
inikut.
22 Tiwän Naomitä Rut inikut. “Ayina hikngä,
mängälämätexu Boasde wuyäne pahakayingkät
kuningu täke. Inale äminu täpätule wuyäne ku
päxawi, tahawä maliyä,” yang inikut.
23 Ge mängälämätexu Boasde wuyäne
pahakakinkät gatäxäwik, bali pänggäwä
puluwän, witkäyä pänggäwä pulukut.
Unggwenggwenkätanu Rulu hawanäxät
yiwikumäläk.

3

Rulu ayäle täwakut

1 Täpduxu gwendune hawanätä Rut inikut. “Ay-
ina hikngä, nätä wäwi täpätu kake gama, itä
mängätnäle täpän, yotsäne gupsäng yiwisimäläk.
2 Boasde natäpso. Mängälämätexu ile wuyä
pahaxawä ku butukuläxu uläpä apnitkät nanä.
Äpmanu tukwatde bali sipmäng yäwäxawä bulätä
epukaying womune däpäkdäpäkngä uhinggiwik.
3 Ge yanggäka häluke, hängä käpängänä käyä
gupdane pahake, täwikga käluk pahake, uwom-
une kuyo. Tike nak yanggä yangu donapulux-
awänu, alänggämänu maxuwi gandupsok.
4 Awäku pewänu, une hikngä pekgak
yangu kätak kayo. Ge awexawänä, ku
täwixu aomipewixu, nomnä bälängä omimbik
däkähimgän tängenake, bäläng kwayimnäne
peyo. Tiwänu itä dasingga tahawiläkge äpme
ganiwik,” yang inikut.

5 Iniwän Rutdä inikut. “U yänggaläk usingu
äpme undä pahawit,” yang yakut.
6 Tikengä Rulu bali sipmäng yäwäxawä bulätä
epukakin womune ku, hawanätä dasingga
inikulu, undä täwake pahakut.
7 Boasu nakngäxät yanggänäxät napän, täke
hikngä tinggawän, bänipgwälang natäke, bali
pekinde kwayimune päku pekut. Pexawän,
Rulu wepdäkän ku, täwixu bälängä pänguhikulu,
nomnä däkähimu tängenake, bäläng kwayimnäne
pekut.
8 Ge Boasdä kepdamände, dasingga tike enake,
täpän täkwämbänu, mängälä täpätu bäläng kway-
imnäne pekgawän kakut.
9 Kake, “Gä imin?” yawänä, Rutdä, “O
bulämbam täpäna, nä Rut. Gä apnale notnä. Ge
mängätdale täyo,” yang inikut.
10 Iniwän, “Yawele pahawän nomändän yi-
wiläk. Ge gwälam hikngä täknga äpmasim tahang-
galäkgä, tupä hawakale tahakuläxu ayapmik.
Wäwimätexu hängänämbamgänbä bä hängänä
wenämbä unin ku apdale päpi yiwixätnangäsä
teyä usingu dolahaläk,” yang inikut.
11 “Manatänatäliyo. Äminbamu taun yiwix-
ayingu undä anatäxaying, gä mängälä nomän
täpä yangun. Ge wamu u yaläxu undä äpme
tawake pahawit.
12 Hiyäkän. Nä apdale notnä. Tiwändeyä
apdale notnä hikngä täpätu undan. Tike nä
atumaha bimä.
13 Kupiläne ane yiwiyo. Ge gwäsiyä katap-
nim. Dasingga, notnäle natäkengu, äpmembä

mängätnäle täke gandung yiwik. Using tahawixu
täke. Tike wenä tiwänu, Yawele umande yänggat.
Nätä äpme täke gandung yiwit. Ge une pekgayo.
Tixawän gwäsi tiwik," yang inikut, Boasdän.
14 Tiwänä bäläng kwayimnäne pexawän,
axwakawikge tixawän, "Ämindä nandupnäng"
yake enakut, inale "Mängälä täpätu bali sipmäng
yäwäxawä bulätä epukaying womune kuk," yang
natäpnäng yakut, Boasdän.
15 Tikengu unetäkän using inikut. "Kwäman
täwikga täpi dopän täpi wäsiwän," yang iniwän,
using tahawän, 25 kilo bali wälikngämike, täko
gwäpikngämike, hipdunä taunde kukut.
16 Tixawän Rulu hawanäle kuwän, using inikut.
"Ayina hikngä, kuwi dasing tahak?" yang iniwän,
Boasdä ile dasingga pahakulu Rutdä undä inikut.
17 Inike, unetäkänu using inikut. " 'Hawakale
moyo hikngä maxuyo,' yake bali 25 kilo namik,"
yawänä,
18 Naomitä inikut. "Ayina hikngä, wepdä
yiwixayo. Tixawän dasingga tiwixu, äpme
yawä natäpiläk. Inale wamu uläknga
yawän nomätawikge, äpmanu Boasu doyiwän
täkänanggekaying."

4

Boasdä mängätnäle täkut, Rulun

1 Tixawän Boasu taunde yämä däkäne, wamu
inulung wopwom yiwik yäkakin womune päku,
une puku yiwikut. Yiwixawänu, Elimelekge
notnä Boasdä natäke yakut täpä une apgut. Apän,

Boasdä inikut. “Notna, ane päkapu puku yiwit,”
yawän, päku puku yiwikut.

2 Tiwänä Boasdä kuhiläle taun yiwixakinu 10
using päke yawän, unuxäyä unekän päku puku
yiwä,
3 itä notnä uläpä inikut. “Naomi hipdu Moapdä
apgut täpätä kewu notnit Elimelekgäne moningge
tek.
4 Ge ayäwa natäpiläkge natät. Ge gä not-
nitde natäke, ile kep kang yiwiläkge uhiwiläkge
natäkengu, äminu ane puku yiwiyingu aläkwäk
äwä notnambamde kuhiläle yiwixayingu aläkwäk
yangge kayine uhing. Tike mehe natäkengu,
nomän naniyo, tiwän natäpit. Inale, äminu
täpätuyitä uhinangäsändo. Tike gäkän. Tiwänä
nä unetä ätumaha bimä,” yawän, äminu uläpäta,
“Näta äpme uhiwit,” yang yakut.

5 Tiwänä Boasdä yakut. “Täke hikgnä. Gä kewu
Naomile kätaxune uhikengu, usinggän Rut Moap
nanä kombälu uläpäxäyä aläpiläk. Ge axumgut
äminde hängäläpä umanä täknga yangu using
ayiwitning,” yawänä,
6 notnä uläpätä yakut. “Using kakengu,
nä uhinangäsändo, inale moningu engangale
yäminangäsä, moyo mumba kunäng. Ge gika
uhing. Douhiwit,” yang inikut.

7 Täpduxu unggwenggwenkätanu Israel nanä
hängä täpätu äminde yanguhiningge natäkengu,
äminu täpätutä bäläng yayikngä utdoke, äminu
auhiwikge natäxakut täpäle imikakut, wamu
uläknga yawä nomätänanggengun.

8 Ge notnä uläpätä Boasu, “Gika uhing,” yang
inikengu, bäläng yayikngä utdoke imikut.
9 Tiwänä Boasdä kuhiläle yiwixakinu uläkwäk
äwä äminu undä une yiwikin yangu using
yänikut. “Ginu äpmanu ananduxawä, Elimelekät
wawakngä Malon awä Kilion yangge hängäläpä
undä hikngä Naomile kätaxune uhinggat.
10 Unetäkän daniwilu, Rut Moap nanä Malonde
kombälu uläpä nätä mängätnale tänggat,
axumgut täpäle hängäläpä awä umanä täknga
yangu usinggän yiwitningge. Ge bapunä gwende
uman täknga itä teng yiwixäwik, Malonde
notnäle uman yakengu, ile dombulämdäning,
taunäxätanun. Ge ginu äpmanu ananduxawä
uhinggat,” yang yanikut.
11 Yawän, kuhiläle yiwixakin awä äminu undä
yämä däkäne yiwikin yanggä yakin. “Hiyäkän,
ninu angganduxätna uhinggalak. Yawetä
mängätda yotdane kopixu uläpä tahawän,
Reselkät Leaxätdä Jekopde engangu meyä
dukngikumäläk bimä tiyok. Ge gä Efratkätanu
hängäka meyä tiyok. Tixawän Betlehemkätanu
umanda täknga yatäke kopnong.
12 Yawetä engangu mängälä uläpäle imän
dukngikgamixu, inä tahawän gin yänggwälu Juda
Tema yangge wawaxu Peres yänggwät tikut bimä
tike, umansä käyä tiyok,” yang inikin.

Rutdä Boasde wawak dukngikut

13 Tiwänä Boasdä Rulu yotnäne täke kuwän,
mängätnä däknga wän, yiwikumäläk. Tiwän
Yawetä kitokngä imän, tängäne käyä tiwän, en-
gangu wäwi täpätu dukngikut.

14 Dukngiwän mängälätä Naomi inikin.
“Yawele uman tängenatnim. Itä äpmanu
anggandung yiwitnangäsä täpätu anggamik.
Äpme Israelkätanu wawakdäkä uläpäle uman
täknga yatäke kopnong.
15 Tiwän itäyä yiwikyiwikga pahawän käluk
tiwä, äminu täke tixawi, itä äpme gandung yi-
wik, inale ayikatä wawakga 7 itä tahanangäsä
bimä täknga ayapmike, gäle butayä natäke,
dukngikgaminggak,” yawä
16 Naomitä engang käpä betäxäwik, kang yi-
wikut.
17 Tiwän mängälä inalängän yiwixakindä
umanä Obet yang inike, “Engangu wäwi
uläpä Naomile dukngikngämik,” yang yakin,
ämimbamun. Tiwänä Obelu Jesile nanä, tiwän
Jesi Dewitde nanä.

King Dewitde bapunä

18 Peresde wawaxunetä sakngälatäke ku King
Dewilune kukulu using. Peresde wawaxu
Hesron.
19 Tiwän Hesronde wawaxu Ram. Tiwän Ramde
wawaxu Aminadap.
20 Tiwän Aminadapde wawaxu Nason. Tiwän
Nasonde wawaxu Salmon.
21 Tiwän Salmonde wawaxu Boas. Tiwän Boasde
wawaxu Obet.
22 Tiwän Obetde wawaxu Jesi. Tiwän Jesile
wawaxu Dewit.

Awara Baibel

Genesis, Ruth, and Jonah in the Awara Language of Papua New Guinea

Buk Stat, Rut, na Jona long tokples Awara long Niugini

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Awara

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
901be67c-3025-58b6-81c0-9c823153f0ef